

Aalborg Universitet

Nekrolog: Hans Magnus Barstad (1947–2020)

Stordalen, Terje; Berge, Kåre; Birkeflet, Svein Helge

Published in:
Teologisk Tidsskrift

Creative Commons License
CC BY-NC 4.0

Publication date:
2020

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Stordalen, T., Berge, K., & Birkeflet, S. H. (2020). Nekrolog: Hans Magnus Barstad (1947–2020). *Teologisk Tidsskrift*, 9(03/2020), 191-193. https://www.idunn.no/tt/2020/03/nekrolog_hans_magnus_barstad_19472020

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Nekrolog: Hans Magnus Barstad (1947–2020)

Kåre Berge, Svein Helge Birkeflet og Terje Stordalen

Hans Magnus Barstad døde i Alicante i Spania 26. august i år. Med hans bortgang har norsk teologi mistet en fargerik, profilert og skarp forsker, en ambisiøs fagmann som alltid sto i dialog med den beste forskningen, en kollega som tydelig flagget egen profil og samtidig skapte samarbeid og forståelse på tvers av institusjoner og tradisjoner, en markant størrelse i norsk akademia.

Allerede før han startet på studiene ved Det teologiske fakultet i 1967, var unge Hans Magnus opptatt av fororientalsk litteratur, religion og historie i tidlig tid. Innen han avla sin embetseksamen i 1973, hadde han også utviklet sterke bibliotekfaglige interesser. Og hans yrkesliv utfoldet seg i et rom der disse to impulsene gikk opp i en høyere enhet. For Hans var bibliotek, litteratur og forskning i bunn og grunn ulike sider av samme sak. En seriøs forsker skulle kjenne all relevant litteratur, forholde seg til det beste av den, og så bringe forskningen videre ved å peke på noe nytt.

To år før han ble cand.theol., begynte Hans Barstad å arbeide i halv stilling som aspirant ved universitetsbiblioteket i Oslo – slik også hans lærer og mentor Arvid S. Kapelrud i sin tid hadde gjort. Gjennom hele 70-tallet gikk Barstad ut og inn av ulike ansettelsesforhold i biblioteket – alltid med teologi som arbeidsfelt og med bibelfag som særlig ansvarsområde. Først i 1982 fikk han fast ansettelse i hel stilling som universitetsbibliotekar.

Hans M. Barstad hadde en sterk og god posisjon ved UB. Han var godt likt, og hans faglige dyktighet ble lagt merke til. Da biblioteket i 1984 bestemte seg for å sikre sin samling av gamle og sjeldne bøker, skrev daværende overbibliotekar Bendik Rugaas et brev til Universitetsdirektøren. Der lovpriste han Barstads kvalifikasjoner også på dette området, og han ba om tilsetting som førstebibliotekar uten kunngjøring, forutsatt at Stortinget godtok budsjettforslaget. Og slik ble det! Hans Barstad sluttet som teologisk fagreferent, og satte i løpet av det påfølgende halvannet året nok et godt spor etter seg med sikringen av UBs bokskatter.

I 1986 ble Hans M. Barstad professor i Det gamle testamente ved Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo. Her ble han frem til han i 2005 ble kalt til sin *Chair of Hebrew and Old Testament Studies* ved School of Divinity, University of Edinburgh. Der ble han emeritert i 2013. Senere flyttet han til Alicante i Spania, hvor han altså døde i august 2020.

Som forsker hadde Barstad bakgrunn i sine forgjengeres religionshistoriske forskning. Sigmund Mowinckels formhistoriske og komparative forskning var på 1970-tallet avløst av Arvid S. Kapelruds forskning. Den var preget av Ras Shamra-funnene og sto for en mer tekstorientert og mye strengere historisk komparasjon. Under påvirkning av blant andre James Barr i Oxford videreutviklet Hans Barstad denne forskningen med en sterk bevissthet om kompleksiteten i historiografisk bruk av antikke litterære tekster. I dette arbeidet pro-

fiterte han stort på sin brede bibliografiske orientering. Han var i stand til å se trender og muligheter på tvers av fagtradisjoner som bibelfag, arkeologi og historiografi. Allerede hans doktoravhandling fra 1981, *Studies in the Religious Polemics in the Book of Amos*, dokumenterte hans brede orientering og treffsikre dømmekraft. Avhandlingen ble senere publisert i den prestisjetunge serien *Supplements to Vetus Testamentum* (1984).

Et annet godt eksempel på hans kløktige forskning var boken med den slående hovedtittelen *The Myth of the Empty Land* (1996). Denne frasen kom til å bli stående som et veiskille i tekst- og historieforskningen omkring «eksilet» i det sjette århundret fvt. Barstad viste at forestillingen om et tomt Juda etter Jerusalems fall beror på en ukritisk lesning av bibelske kilder, tekster som er sterkt preget av ideologi. Vil man skrive historien om denne perioden, må man gå til arkeologisk og annet historisk materiale. Disse kildene viser at Juda i eksiltiden var et fungerende samfunn med sine sosio-økonomiske institusjoner intakte. Tilsvarende kilder i Babylonia viser samtidig også at de som ble deportert ved Jerusalems ødeleggelse, i stor grad fortsatte å leve i diasporaen. Med andre ord, både tanken om et «tomt» Juda/Jerusalem og tanken om en massiv retur i 538 fvt. er myter i forskningen. Boken fikk stor betydning, og Barstad ble for eksempel invitert til å bidra i samlebindet *Judah and the Judeans in the Neo-Babylonian Period* (2003), redigert av O. Lipschits og J. Blenkinsopp («After the 'Myth of the Empty Land': Major Challenges in the Study of Neo-Babylonian Judah», s. 3–20).

Kanskje kan man ikke si at Barstads erkjennelse i denne boken var unik. Men publikasjonen bar et tidlig og tydelig bud om en faglig utvikling som var på gang, ikke minst gjennom israelske arkeologer og historikere (som I. Finkelstein, O. Lipschits og andre). Hans Barstad hadde evnen til å formulere den frasen som sammenfattet de erkjennelsene som etter hvert ble allment akseptert. Når frasen slo igjennom, skyldtes det også det relative middelstandpunktet som han inntok i denne og i andre tilsvarende historiske spørsmål. Han representerte en nyorientering, men uten å havne i det mange oppfattet som ekstremposisjoner. Slik viser boken et knippe av egenskaper som karakteriserer Hans Barstads forskning: en usedvanlig bred orientering, et kritisk blikk på vedtatte sannheter, en evne til skarpe og betimelige formuleringer, og en sikker og temperert vurderingsevne.

Barstad var aktivt medlem i den såkalte historiografi-gruppen innenfor the European Association of Biblical Studies. Gruppen ble ledet av L. Grabbe og inkluderte innovative forskere som P.R. Davies, N.P. Lemche og T. Thomsen. De meislet ut en ny metodisk tilgang til bibelsk historieskrivning, idet de så denne litteraturen som ideologi eller «story» heller enn som «history» og historiske kilder. I denne gruppen fremstår Barstad i stor grad som bibliografisk «dommer», idet han med stor kunnskap refererer og sammenfatter spesialisert forskning innen historie og arkeologi. Han gir presise redegjørelser for resultater av slik forskning og sikre vurderinger av deres betydning for historiografiske spørsmål.

Han var også blant initiativtakerne til The Edinburgh Prophecy Network, en svært aktiv gruppe som omfattet blant andre B. Becking, Utrecht, og M. Nissinen, Helsinki. Denne gruppens forskning bidro til en reorientering av profetforskningen som har pågått i de siste to tiårene.

Ut over dette hadde Hans M. Barstad mange oppdrag i academia. Han var styreleder for Universitetsbiblioteket i Oslo 1987–90, generalsekretær for Det Norske Videnskaps--Akademi 1998–2000, forskningsleder ved Det teologiske fakultet 2003–05 og styremedlem i Ludvig Holbergs minnefond fra 2003. Han var sekretær og primus motor for IOSOTs kongress i Oslo i 1998. Han var en av initiativtakerne til etableringen av Norsk gammeltestamentlig selskap, som har betydd mye for nasjonalt samarbeid innen GT-forskningen. Barstad fungerte som selskapets styreleder i årene 1992–94. Han var også president i den

tilsvarende, og mye større og eldre, britiske foreningen Society of Old Testament Studies (2015). I perioden 1995–99 publiserte Barstad 135 helt nye artikler i tredje utgave av Aschehoug og Gyldendals *Store norske leksikon*. Som fagansvarlig for Det gamle testamente, For-orienten og religionshistorie reviderte han også rundt 300 artikler fra den forrige utgaven av dette verket.

Det var godt å være sammen med Hans Magnus. Han var et fint menneske og en hyggelig mann. Han var en profilert akademiker som kunne være skarp, og likevel velmenende. Han var en tvers igjennom seriøs og ambisiøs forsker, og alle vi som var rundt ham, har lært utrolig mye av ham. Det føles uvirkelig at Hans Magnus Barstad er borte, og våre tanker går til familien. Vi minnes Hans Magnus med varm respekt og dyp takknemlighet.